

Sygn. akt VII U 4650/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 kwietnia 2021 roku

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Agnieszka Stachurska

Protokolant: sekretarz sądowy Anna Bańcerowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 1 kwietnia 2021 roku w Warszawie

sprawy T. M. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z udziałem T. O.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym

na skutek odwołania T. M. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 8 października 2019 roku, numer (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdza, że T. M. (1) jako pracownik płatnika składek T. O. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 1 maja 2019 roku.

UZASADNIENIE

W dniu 23 października 2019r. T. M. (1) złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 8 października 2019r., numer (...), stwierdzającej że nie podlega ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i chorobowemu od 1 maja 2019r. jako pracownik u płatnika składek T. O..

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczony odniósł się do przeprowadzonego przez organ rentowy postępowania wyjaśniającego, wskazując że poczta nie doręczyła mu pisma z 12 września 2019r., a ponadto uzyskał informację od pracowników ZUS, że pracodawca musi potwierdzić fakt jego zatrudnienia przed wypłatą zasiłku chorobowego. Również pracodawca poinformował go, że złożył dokumenty, jednakże ostatecznie do tego nie doszło w wyniku natłoku prac i bardzo napiętego planu dnia. W kwestii krótkiego okresu pracy T. M. (2) wskazał natomiast, że w maju 2019 roku zmienił pracę, przy czym miał wyznaczony termin operacji barku na listopad 2019 roku. W czerwcu uzyskał informację o możliwości przyjęcia do szpitala w dniu 11 lipca 2019r., o czym poinformował pracodawcę (odwołanie T. M. (1), k. 3 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 15 listopada 2019r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oraz o zasądzenie od ubezpieczonego na swoją rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

Uzasadniając swe stanowisko, organ rentowy wyjaśnił, że wszczął z urzędu postępowanie w sprawie podlegania do ubezpieczeń społecznych oraz podstawy wymiaru składek T. M. (1) jako pracownika. W toku postępowania strony nie złożyły wyjaśnień oraz nie dostarczyły dowodów potwierdzających świadczenie pracy przez odwołującego.

W ocenie organu rentowego okoliczności w postaci braku dowodów na wykonywanie pracy przez ubezpieczonego, zgłoszenie go do ubezpieczeń krótko przed powstaniem niezdolności do pracy, czy też brak potwierdzenia rzeczywistego wykonywania pracy przez świadków, wskazują że zgłoszenie do ubezpieczeń miało na celu wyłącznie świadome uzyskanie prawa do wysokich świadczeń, a nie faktyczne wykonywanie zatrudnienia. Poza tym organ rentowy podkreślił, że T. M. (1) pracował wcześniej na podstawie umowy cywilnoprawnej, przy czym w okresie od grudnia 2018r. do stycznia 2019r. otrzymywał zasiłek chorobowy, co potwierdza, że dokonanie zgłoszenia z tytułu umowy o pracę miało służyć uzyskaniu prawa do wypłaty świadczeń z uwzględnieniem wysokiej podstawy wymiaru. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zwrócił również uwagę, że płatnik składek posiada rosnące zadłużenie z tytułu nieopłacania składek na ubezpieczenia społeczne oraz nie dokonywał wpłaty zaliczek z tytułu zatrudnienia pracowników, dodatkowo ubezpieczony nie otrzymał wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy (odpowiedź na odwołanie z dnia 15 listopada 2019r., k. 21-23 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

T. M. (1) ukończył technikum elektryczne i jest z zawodu technikiem elektromechanikiem o specjalności elektromechanika ogólna. W latach 1982 – 1987 był zatrudniony w (...) SA jako elektromonter, a potem od 23 marca 1987r. do 18 marca 2016r. prowadził działalność gospodarczą o szerokim zakresie usług (projektowanie i montaż instalacji elektrycznych, systemów alarmowych, instalacji domofonowych, antenowych; wykonywanie instalacji hydraulicznych; prace ogólnobudowlane i wykończeniowe; produkcja itp.). Ubezpieczony posiada uprawnienia do wykonywania prac na stanowisku dozoru w zakresie obsługi, konserwacji, remontów, montażu, kontrolno-pomiarowym dla urządzeń instalacji i sieci gazowych grupy 3 oraz elektrycznych grupy 1. W okresie od 19 stycznia 2016r. do 25 marca 2019r. pracował na podstawie umowy zlecenia na rzecz (...) sp. z o.o. z siedzibą w G. i zajmował się kontrolą nielegalnego poboru gazu. Z powyższego tytułu otrzymywał wynagrodzenie, które było zależne od liczby przepracowanych godzin w miesiącu. Zleceniodawca dokonał zgłoszenia T. M. (1) do ubezpieczenia zdrowotnego w okresie od 19 stycznia 2016r. do 11 marca 2016r. i od 14 marca 2016r. do 17 marca 2016r. oraz do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych w okresie od 18 marca 2016r. do 25 marca 2019r. Podstawy wymiaru składek w tym czasie były różne i wynosiły: w marcu 2016r. – 5.065,00 zł, w kwietniu 2016r. – 2.407,85 zł, w maju 2016r. – 1.940,00 zł, w czerwcu 2016r. – 2.046,18 zł, w lipcu 2016r. – 1.909,31 zł, w sierpniu 2016r. – 1.922,16 zł, we wrześniu, październiku i listopadzie 2016r. – po 1.916,16 zł, w grudniu 2016r. – 3.766,00 zł, w styczniu 2017r. – 0,00 zł, w lutym 2017r. – 2.000,00 zł, w marcu, kwietniu, maju i czerwcu 2017r. – 0,00 zł, w lipcu 2017r. – 3.697,50 zł, w sierpniu, wrześniu i październiku 2017r. – 0,00 zł, w listopadzie 2017r. – 6.360,00 zł, w grudniu 2017r. – 9.960,00 zł, w styczniu 2018r. – 5.520,00 zł, w lutym 2018r. – 0,00 zł, w marcu 2018r. – 9.960,00 zł, w kwietniu 2018r. – 6.120,00 zł, w maju 2018r. – 2.460,00 zł, w czerwcu 2018r. – 1.800,00 zł, w lipcu 2018r. – 5.417,14 zł, w sierpniu 2018r. – 7.972,22 zł, we wrześniu 2018r. – 0,00 zł, w październiku 2018r. – 2.100,00 zł, w listopadzie 2018r. – 2.760,00 zł, w grudniu 2018r. – 3.300,00 zł, w styczniu 2019r. – 780,00 zł, w lutym 2019r. – 420,00 zł i w marcu 2019r. – 0,00 zł. W miesiącach grudzień 2018r. oraz styczeń i luty 2019r. T. M. (1) w związku z niezdolnością do pracy otrzymał zasiłek chorobowy (świadczenia kwalifikacyjne, k. 9-10v a.s.; zaświadczenie o zatrudnieniu z 10 kwietnia 2019r., k. 18 a.s., informacja ZUS z dnia 5 listopada 2020r., k. 120 a.s., zaświadczenie o zgłoszeniu do obowiązkowych ubezpieczeń z dnia 10 lipca 2019r., k. 17 a.s., CV T. M. (1), k. 5 a.s.).

W 2019 roku z T. M. (1) skontaktował się T. O., który od 2006 roku prowadzi działalność gospodarczą pod (...) z siedzibą w M.. W ramach tej działalności świadczył usługi w zakresie montażu instalacji sanitarnych, a w późniejszym okresie – również produkcji betonu. W firmie zainteresowanego była duża rotacja osób zatrudnionych oraz firm podwykonawczych. Jedyнным pracownikiem, z którym T. O. miał zawartą umowę o pracę, był wówczas T. R., zatrudniony jako kierowca. Zainteresowany w 2019 roku poszukiwał jednak innych osób, które mogłyby zatrudnić. Z T. M. (1) nawiązał kontakt poprzez jego syna, którego zna. Syn ubezpieczonego rozmawiał z zainteresowanym, czy

nie zatrudni T. M. (1) w swojej firmie. Ponieważ u zainteresowanego w tym czasie istniało zapotrzebowanie kadrowe z racji przygotowań do uruchomienia węzła betoniarskiego oraz prowadzonych prac sanitarnych, zainteresowany zdecydował się zatrudnić T. M. (2), tym bardziej że ubezpieczony ma duże doświadczenie, w tym także w prowadzeniu własnej działalności i w kierowaniu ludźmi (zeznania świadka T. W., k. 128 a.s., zeznania świadka T. R., k. 129 a.s., zeznania T. M. (1), k. 139v-140v a.s., zeznania T. O., k. 141 a.s.).

W dniu 24 kwietnia 2019r. T. M. (1) i T. O. zawarli umowę o pracę na czas nieokreślony, zgodnie z którą ubezpieczony został zatrudniony na stanowisku kierownika projektu, w pełnym wymiarze czasu pracy, z wynagrodzeniem w kwocie 6.947,56 zł. Jako dzień rozpoczęcia pracy oznaczony został 1 maja 2019r. (umowa o pracę z dnia 24 kwietnia 2019r., k. 6 a.s.).

Przed rozpoczęciem pracy, w dniu 25 kwietnia 2019r. ubezpieczony uzyskał orzeczenie lekarskie, w którym potwierdzono brak przeciwwskazań zdrowotnych do podjęcia pracy na stanowisku kierownika projektu. Natomiast w dniu 2 maja 2019r. T. M. (1) odbył szkolenie z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy (karta szkolenia wstępnego w dziedzinie BHP, k. 7 a.s., orzeczenie lekarskie nr (...) z dnia 25 kwietnia 2019r., k. 8 a.s.).

W okresie maj - czerwiec 2019 roku T. M. (1) wykonywał na rzecz zainteresowanego różnego rodzaju prace. Faktyczny zakres obowiązków ubezpieczonego był zależny od bieżących potrzeb i poleceń wydawanych przez T. O.. Początkowo ubezpieczony brał udział w pracach związanych z inwestycją w P., gdzie firma zainteresowanego realizowała montaż instalacji sanitarnej w wielolokalowych budynkach mieszkalnych. T. M. (1) nadzorował tam prace realizowane przez Ł. K., byłego pracownika zainteresowanego, który prowadził działalność gospodarczą i wykonywał prace jako podwykonawca z dwójką własnych pracowników. T. M. (1) zajmował się również zamówieniami, a ponadto sam wykonywał część prac. Do P. dojeżdżał przez okres około miesiąca, kilka dni w tygodniu, albo sam, albo wraz z T. O.. Wyjazd następował zawsze w godzinach wczesnorannych, zaś powrót około godziny 20:00, a czasem wcześniej. Oprócz wymienionych prac T. M. (1) wykonywał również prace na placu budowy betoniarni, która była związana z planowanym otwarciem przez T. O. węzła betoniarskiego. W tym celu zainteresowany wynajął plac w miejscowości C. (pow. (...), gmina R.), gdzie wcześniej znajdowała się cegielnia. Betoniarnia miała być prowadzona przez spółkę (...), założoną przez zainteresowanego, w której zainteresowany wraz z małżonką są współnikami. Prezesem tej spółki jest były pracownik zainteresowanego T. W.. W okresie zatrudnienia ubezpieczonego na placu były wykonywane prace przygotowawcze do postawienia węzła betoniarskiego, obejmujące zwłaszcza prace porządkowe, które trwały przez około dwa tygodnie. Pracując na placu betoniarni T. M. (1) wykonywał różne czynności – ładował sprzęt i materiały, pomagał przy wylewaniu płyt, nadzorował sprzęt budowlany, a ponadto pilnował realizacji prac. Sam też wykonywał różne czynności, najczęściej zlecane przez zainteresowanego, w tym prace przy montażu oświetlenia, a także m.in. prace porządkowe polegające na sprzątaniu desek, cegieł, palet itp. (zeznania świadka T. W., k. 128-128v a.s., zeznania świadka T. R., k. 128v-129v a.s., zeznania świadka Ł. K., k. 139 a.s.; zeznania T. M. (1), k. 139v-141 a.s., zeznania T. O., k. 141 a.s.).

W trakcie zatrudnienia u T. O. ubezpieczony pracował około 8-10 godzin dziennie, nie podpisywał listy obecności. Zainteresowany nadzorował jego pracę i wydawał mu polecenia. Wynagrodzenie było wypłacane przelewem (potwierdzenia przelewów, k. 11-12 a.s., zeznania T. M. (1), k. 139v-141 a.s., zeznania T. O., k. 141 a.s.).

Od 13 czerwca 2019r. T. M. (1) był niezdolny do pracy (zaświadczenie lekarskie, k. 45 a.s.). Było to związane z pogorszeniem stanu zdrowia ubezpieczonego w wyniku prac fizycznych wykonywanych u zainteresowanego oraz pozostawało w związku z planowaną u ubezpieczonego operacją artroskopii prawego barku. Początkowo termin operacji był wyznaczony na dzień 19 listopada 2019r., jednakże w czerwcu 2019r. termin został przesunięty na 27 czerwca 2019r. Ostatecznie operacja została przeprowadzona w dniu 11 lipca 2019r. w Szpitalu (...) (zeznania T. M. (1), k. 139v-141 a.s.; karta informacyjna leczenia szpitalnego, k. 4 a.s.; pismo w sprawie terminu udzielenia świadczenia, k. 19 a.s.; historia zdrowia i choroby pacjenta, k. 56-66 a.s.).

Po operacji ubezpieczony nie wrócił do pracy. Z uwagi na utrzymujący się po operacji ból prawego barku w dalszym ciągu korzystał ze zwolnienia lekarskiego. Aktualnie przebywa na rencie, która przysługuje mu od grudnia 2020

roku do stycznia 2022 roku (historia zdrowia i choroby pacjenta, k. 56-66 a.s.; zeznania T. M. (1), k. 139v-141 a.s.). Zainteresowany nie zatrudnił na jego miejsce innego pracownika. Nadal prowadzi działalność, ale w głównej mierze zajmuje się prowadzeniem betoniarni, co odbywa się w (...) spółki (...). Pracownik T. R. po upływie okresu, na który umowa została zawarta, został podwykonawcą T. O.. T. O. planował, że po uruchomieniu betoniarni ubezpieczony będzie zajmował się m.in. pozyskiwaniem klientów (zeznania świadka T. W., k. 128-128v a.s., zeznania świadka T. R., k. 128v-129v a.s., zeznania T. O., k. 141 a.s.).

T. O. z tytułu działalności gospodarczej w 2019 roku osiągnął dochód w wysokości 84.426,66 zł, przychód wyniósł zaś 1.351.951,15 zł, a koszty uzyskania przychodu 1.267.524,49 zł. Na dzień 22 marca 2020r. zainteresowany nie posiadał zaległości podatkowych wobec Urzędu Skarbowego. W 2019 roku posiadał natomiast zadłużenie z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w wysokości 24.684,14 zł (pismo z Naczelnika US w W., k. 54 a.s.; zeznanie PIT-36L za rok 2019, k. 85-91 a.s.; deklaracje podatkowe T. O. za lata 2017-2019 – załączniki do akt sprawy; zestawienie należności z tyt. składek – akta rentowe, karty nienumerowane).

Pismem z dnia 13 sierpnia 2019r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. zawiadomił T. M. (1) oraz T. O. o wszczęciu

z urzędu postępowania w sprawie ustalenia okresu podlegania ubezpieczeniom społecznym i podstawy wymiaru składek z tytułu zatrudnienia T. M. (1) na podstawie zawartej między stronami umowy o pracę w związku z powstaniem niezdolności do pracy w krótkim okresie po rozpoczęciu zatrudnienia. Ubezpieczony i zainteresowany nie zajęli jednak stanowiska w sprawie ani złożyli dokumentów. Po zakończeniu postępowania ZUS (...) Oddział w W. wydał w dniu 8 października 2019r. decyzję nr (...), w której stwierdził, że T. M. (1) jako pracownik u płatnika składek T. O. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od 1 maja 2019r., uzasadniając że umowa o pracę między stronami została zawarta dla pozorów w myśl art. 83 § 1 k.c. (zawiadomienia z 13 sierpnia 2019r., decyzja ZUS z 8 października 2019r. – akta rentowe, karty nienumerowane).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie wymienionych dokumentów, a także w oparciu o zeznania świadków oraz stron.

Jako wiarygodna oceniona została dokumentacja medyczna ubezpieczonego wskazująca na stan jego zdrowia oraz potwierdzająca planowany zabieg i niezdolność do pracy od czerwca 2019 roku, a także dokumentacja kadrowo-płacowa potwierdzająca formalne zatrudnienie T. M. (1) przez T. O.. Ustalając stan faktyczny odnośnie sytuacji finansowej zainteresowanego, Sąd oparł się zeznaniu podatkowym i dokumentach nadesłanych przez Urząd Skarbowy, które nie budziły wątpliwości.

Zeznania świadków T. W., T. R. i Ł. K.

Sąd ocenił jako wiarygodne. Zdaniem Sądu świadkowie w sposób spójny i nie nasuwający zastrzeżeń przedstawili fakty mające istotne znaczenie w sprawie, a dotyczące okoliczności wykonywania pracy przez ubezpieczonego, specyfiki działalności prowadzonej przez zainteresowanego czy też realizowanych przez niego inwestycji. Zeznania stron - T. M. (1) i T. O., jako korespondujące z dokumentami oraz z zeznaniami świadków oraz wewnętrznie spójne, również zostały ocenione jako zasługujące na wiarę, stanowiąc podstawę poczynionych ustaleń.

Sąd na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 i 5 k.p.c. pominął wniosek organu rentowego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu rachunkowości. W ocenie Sądu, w świetle zgromadzonego materiału, przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego tej specjalności nie było konieczne, a jego dopuszczenie prowadziło do nieuzasadnionego przedłużenia postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie T. M. (1) podlegało uwzględnieniu.

Kwestią sporną w prowadzonym postępowaniu było to, czy T. M. (1) od dnia 1 maja 2019r. realizował umowę o pracę u płatnika składek T. O. i czy z tego tytułu powinien podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym. Aby tę kwestię rozstrzygnąć należy dokonać szczegółowej wykładni przepisów ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2021r. poz. 423, dalej: ustawa systemowa). Przepis art. 6 ust. 1 pkt 1 tej ustawy stanowi, że obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami, z wyłączeniem prokuratorów. W myśl art. 13 pkt 1 ustawy systemowej następuje to od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania. O tym jednak, czy dany stosunek prawny łączący dwa podmioty może być uznany za stosunek pracy, rozstrzygają przepisy prawa pracy. Stosownie do treści definicji zawartej w art. 2 kodeksu pracy (Dz. U. z 2020r., poz. 1320, dalej: k.p.) pracownikiem jest osoba zatrudniona między innymi na podstawie umowy o pracę. Użyty w powyższym przepisie zwrot „zatrudniona” oznacza istnienie pomiędzy pracownikiem a pracodawcą szczególnej więzi prawnej o charakterze zobowiązaniowym, tj. stosunku pracy. Istotą tegoż stosunku jest – w świetle art. 22 § 1 k.p. – uzewnętrznienie woli umawiających się stron, z których jedna deklaruje chęć wykonywania pracy określonego rodzaju w warunkach podporządkowania pracodawcy, a druga – stworzenia stanowiska pracy i zapewnienia świadczenia pracy za wynagrodzeniem. Celem i zamiarem stron umowy o pracę powinna być każdorazowo faktyczna realizacja treści stosunku pracy, przy czym oba te elementy wyznaczają: ze strony pracodawcy – realna potrzeba ekonomiczna i umiejętności pracownika, zaś ze strony pracownika – ekwiwalentność wynagrodzenia uzyskanego za pracę.

Dla stwierdzenia, czy zaistniały podstawy do objęcia ubezpieczeniem społecznym, w świetle powołanych przepisów, wymagane jest ustalenie, czy zatrudnienie miało charakter rzeczywisty i polegało na wykonywaniu pracy określonego rodzaju, na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem, czyli w warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p.

W rozpoznawanej sprawie organ rentowy wskazywał, że brak jest dowodów potwierdzających faktyczne świadczenie pracy przez T. M. (1), a zawarta umowa jest nieważna. Wskazując na nieważność umowy o pracę powoływał się na przepis art. 83 k.c., jednak Sąd – z uwagi na to, że nie jest związany taką kwalifikacją dokonaną przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych – badał, czy również z innych przewidzianych przepisami przyczyn można mówić o nieważności oświadczeń woli stron spornego stosunku pracy.

Zgodnie z art. 83 § 1 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Pozorność umowy wyraża się w braku zamiaru wywołania skutków prawnych przy jednoczesnym zamiarze stworzenia okoliczności mających na celu zmylenie osób trzecich. Należy odróżnić przy tym nieważność spowodowaną pozornością czynności prawnej od nieważności czynności prawnej mającej na celu obejście ustawy (art. 58 § 1 k.c.). Czynność prawna mająca na celu obejście ustawy polega na takim ukształtowaniu jej treści, które z formalnego punktu widzenia nie sprzeciwia się ustawie, ale w rzeczywistości zmierza do zrealizowania celu, którego osiągnięcie jest przez ustawę zakazane. Pojęcia obejścia prawa i pozorności są sobie znaczeniowo bliskie i niejednokrotnie pokrywają się. Ustalenie, czy umowa zmierza do obejścia prawa, czy jest pozorna wymaga poczynienia konkretnych ustaleń faktycznych dotyczących okoliczności jej zawarcia, celu jaki strony zamierzały osiągnąć, charakteru wykonywanej pracy i zachowania koniecznego elementu stosunku pracy, jakim jest wykonywanie pracy podporządkowanej (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 1995 roku, sygn. akt I PZP 7/95, OSNAPiUS 18/95, poz. 227, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1997 roku, sygn. akt I PKN 276/97, OSNAPiUS13/98, poz. 397). Czynność prawna może być również sprzeczna z zasadami współżycia społecznego, przez które rozumie się na ogół obowiązujące w stosunkach między ludźmi reguły postępowania, które za podstawę mają uzasadnienie ocenne, a nie prawne. Odwołują się one do powszechnie uznawanych w całym społeczeństwie lub w danej grupie społecznej wartości i ocen właściwego, przyzwoitego, rzetelnego, lojalnego czy uczciwego zachowania. Zasady te obejmują nie tylko reguły moralne, lecz także obyczajowe (por. np. Z. Radwański (w:) System prawa prywatnego, t. 2, 2002, s. 240 i n.; M. Safjan (w:) K. Pietrzykowski, Komentarz, t. I, 2008, s. 327).

W orzecznictwie utrwalony jest pogląd, sformułowany w oparciu o treść cytowanego i powoływanego przez ZUS art. 83 k.c., zgodnie z którym zamiar nawiązania stosunku ubezpieczenia społecznego, bez rzeczywistego wykonywania umowy o pracę, świadczy o fikcyjności zgłoszenia do pracowniczego ubezpieczenia

społecznego. W sytuacji, w której stronom umowy o pracę przyświeca jedynie intencja włączenia do ubezpieczenia społecznego (i uzyskanie świadczeń płynących z tego ubezpieczenia) pod pozorem zatrudnienia, bez jego rzeczywistego wykonywania (art. 83 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p.), zawarcie umowy o pracę nie może rodzić skutków prawnych i stanowić podstawy do uznania, że osoba, która zawarła taką umowę podlega ubezpieczeniu społecznemu pracowników. Jednocześnie, a contrario do powyższego, przyjmuje się, że nie można stwierdzić pozorności oświadczeń woli o zawarciu umowy o pracę, w sytuacji, gdy pracownik podjął pracę i ją wykonywał, a pracodawca pracę tę przyjmował (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 12 maja 2011r., II UK 20/11; z dnia 19 października 2007r., II UK 56/07; z dnia 5 października 2005r., I UK 32/05; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 lutego 2014r., III AUa 929/13). Dla objęcia ubezpieczeniem społecznym z tytułu wykonywania pracy zasadnicze znaczenie ma więc nie to, czy umowa o pracę została zawarta i czy jest ważna (jako nienaruszająca art. 83 § 1 k.c.), lecz tylko to, czy strony umowy pozostawały w stosunku pracy (art. 8 ust. 1 u.s.u.s.). O tym zaś, czy strony istotnie w takim stosunku pozostawały i stosunek ten stanowi tytuł ubezpieczeń społecznych, nie decyduje samo formalne zawarcie umowy o pracę, wypłata wynagrodzenia, przystąpienie do ubezpieczenia i opłacenie składki, wystawienie świadectwa pracy, ale faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy (essentialia negotii), a wynikających z art. 22 § 1 k.p. Dla objęcia obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi wymagane jest zatem ustalenie, czy zatrudnienie miało charakter rzeczywisty i polegało na wykonywaniu odpłatnej pracy określonego rodzaju, na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem.

Kierując się powyższym Sąd Okręgowy przeprowadził postępowanie dowodowe i na tej podstawie stwierdził, że zaskarżona decyzja jest niezgodna z prawem. Wprawdzie analiza akt organu rentowego potwierdza, że w toku postępowania wyjaśniającego ani ubezpieczony, ani płatnik składek nie ustosunkowali się do zgłaszanych przez ZUS wątpliwości i nie przedstawili dowodów potwierdzających faktyczne świadczenie pracy przez T. M. (1), jednakże materiał dowodowy zgromadzony przez Sąd pozwolił jednoznacznie przesądzić, że stronom stosunku pracy, przy zawieraniu umowy o pracę w dniu 24 kwietnia 2019r., towarzyszył cel jej rzeczywistego realizowania na warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p., co od dnia 1 maja 2019r. faktycznie miało miejsce.

W pierwszej kolejności Sąd miał na względzie, że strony przekonująco przedstawiły okoliczności podjęcia przez nie decyzji o rozpoczęciu współpracy na podstawie umowy o pracę. Z dowodów, które zostały zgromadzone, wynika że zainteresowany T. O. od wielu lat prowadzi działalność gospodarczą w zakresie usług montażu instalacji sanitarnej, zaś dodatkowo w 2019 roku postanowił rozszerzyć działalność o produkcję betonu. Z tego względu, jak również z uwagi na dużą rotację osób, które dla niego pracują, był zainteresowany zatrudnieniem dodatkowej osoby. O poszukiwaniu pracy przez ubezpieczonego dowiedział się od jego syna i po przeprowadzeniu rozmowy, została podpisana umowa o pracę. W tym miejscu podkreślić trzeba, że Sąd dał wiarę oświadczeniu zainteresowanego co do tego, że zatrudnienie T. M. (1) było dla niego korzystne z uwagi na posiadane przez niego doświadczenie. Ubezpieczony przedstawił w toku postępowania dokumenty potwierdzające uprawnienia do wykonywania prac na stanowisku dozoru w zakresie obsługi, konserwacji, remontów, montażu, kontrolno-pomiarowym dla urządzeń instalacji i sieci gazowych oraz elektrycznych. Potwierdził również, że posiada kilkuletnie doświadczenie w pracy jako kontroler sieci gazowej, które zdobył pracując w (...) sp. z o.o. na podstawie umowy zlecenia. Po zakończeniu pracy w ww. spółce w marcu 2019 roku, nie podjął kolejnej pracy, tym samym oferta zatrudnienia w firmie zainteresowanego była dla niego korzystna, a z drugiej strony pożądana, ubezpieczony bowiem, w związku z zakończeniem pracy dla (...) sp. z o.o., chciał dalej pracować. To, że w nieodległej przyszłości miał zaplanowaną operację, nie mogło stanowić przeszkody dla podjęcia nowego zatrudnienia, tym bardziej że lekarz medycyny pracy nie stwierdził przeciwwskazań zdrowotnych do pracy na stanowisku kierownika projektu. Najistotniejsze jest jednak to, że zebrany w sprawie materiał dowodowy potwierdza fakt wykonywania pracy przez ubezpieczonego. Z dokonanych w tym zakresie ustaleń wynika, że T. M. (1) w trakcie zatrudnienia w firmie zainteresowanego miał zajmować się realizacją szerokiego zakresu czynności, w tym pracami montażowymi, porządkowymi czy też nadzorowaniem innych pracowników oraz pilnowaniem sprzętu. Przesłuchani w sprawie świadkowie w sposób jednoznaczny potwierdzili taki zakres jego zadań i faktyczną ich realizację. Zeznali, że widywali ubezpieczonego przy wykonywaniu prac, zarówno na terenie inwestycji w P., gdzie zainteresowany realizował montaż instalacji sanitarnych w wielolokalowych budynkach mieszkalnych, jak i na placu przeznaczonym na betoniarnię, znajdującym się w miejscowości C.. Świadek Ł. K. zeznał ponadto, że wraz z ubezpieczonym realizował

czynności montażowe w P., a poza tym wskazał, że ubezpieczony nadzorował jego pracę. Z kolei świadkowie T. W. – obecny prezes zarządu spółki zajmującej się prowadzeniem betoniarni i T. R. – ówczesny pracownik T. O., zatrudniony jako kierowca, zeznali że widywali T. M. (1) pracującego na terenie obecnej betoniarni. Zeznania wymienionych świadków były spójne z zeznaniami samych stron, które opisały zakres czynności ubezpieczonego, prezentując je tak, jak świadkowie.

W związku z powyższym, skoro praca na rzecz T. O. była realizowana przez ubezpieczonego, Sąd nie miał podstaw, aby stwierdzić pozorność oświadczeń stron stosunku pracy. Ten stosunek był przy tym realizowany w sposób, jakiego wymaga art. 22 k.p. Cechował się odpłatnością oraz podporządkowaniem pracownika poleceniem pracodawcy co miejsca, czasu i sposobu wykonywania pracy. Przesłuchani świadkowie potwierdzili te okoliczności, szczególnie w zakresie związanym z podporządkowaniem. Wskazywali, że T. O. wydawał ubezpieczonemu polecenia, w zależności od aktualnych potrzeb, i rozliczał z wykonania zadań. Kontrolował również czas pracy ubezpieczonego. Co prawda ubezpieczony nie podpisywał listy obecności, ale swoje zadania w przeważającym zakresie wykonywał wraz z pracodawcą bądź w jego obecności. Pracodawca więc naocznie kontrolował, czy i ile czasu pracuje jego podwładny. Poza tym decydował o tym, gdzie ubezpieczony ma wykonywać pracę. W zależności od tego, jakie były potrzeby, wyznaczał mu miejsce pracy albo na inwestycji w P., albo na placu przyszłej betoniarni i ubezpieczony do tego się stosował.

Na fakt otrzymywania poleceń od pracodawcy, organizowania pracy i sprawowania nadzoru przez zainteresowanego, wskazywali nie tylko świadkowie, ale także ubezpieczony, który zeznając podkreślał, że wykonywanie prac w P. było zależne

od zainteresowanego, który miał go tam zawozić własnym samochodem, przy czym nie odbywało się to codziennie. Podobnie zainteresowany zeznał, że wydawał polecenia T. M. (1). Jednocześnie w sprawie nie było wątpliwości co do tego, że za wykonaną pracę było wypłacane wynagrodzenie przelewem na rachunek bankowy. Wprawdzie w odpowiedzi na odwołanie organ rentowy podniósł, wskazując na dokumenty potwierdzeń przelewów, dołączone do odwołania, że T. M. (1) nie otrzymał od zainteresowanego wynagrodzenia za okres niezdolności do pracy, jednakże wypłata wynagrodzenia za maj 2019 roku została potwierdzona. Z kolei przelew za czerwiec 2019 roku opiewał na kwotę 2.000 zł, a więc niższą niż wynikająca z umowy o pracę. Jednak wypłata wynagrodzenia w niepełnej wysokości w realiach rozpatrywanego przypadku, może co najwyżej świadczyć o tym, że pracodawca nie wywiązał się w sposób należyty ze swojego obowiązku, co jednak w ocenie Sądu nie może być poczytywane jako okoliczność, która miałaby przemawiać za pozornym zatrudnieniem ubezpieczonego. Wymaga przy tym zaznaczenia, że ubezpieczony w zeznaniach nie wskazywał, by zainteresowany nie wypłacił mu wynagrodzenia.

Uwzględniając powołane okoliczności, Sąd Okręgowy nie podzielił prezentowanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych argumentacji, która w ocenie organu miała przemawiać za uznaniem spornej umowy o pracę za czynność pozorną. W tym kontekście organ rentowy wskazywał między innymi na kwestię sytuacji finansowej zainteresowanego czy też na fakt powstania niezdolności do pracy T. M. (1) w niedługim czasie od jego zgłoszenia do ubezpieczeń. Zdaniem Sądu powyższe argumenty tracą na znaczeniu w obliczu ustalenia, że w okresie maja i czerwca 2019 roku ubezpieczony faktycznie stosunek pracy realizował. Sąd miał wprawdzie na względzie, że w rzeczywistości miało to miejsce jedynie przez nieznaczony okres czasu, wynoszący około 6 tygodni, jednakże zgodnie ze stanowiskiem judykatury, wzajemne, nawet krótkotrwałe wykonywanie przez pracownika i pracodawcę obowiązków wynikających z nawiązanej umowy o pracę wskazuje na to, że cel tej umowy został zrealizowany zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2006r., I UK 337/05). To oznacza, że skoro z dokonanych w sprawie ustaleń wynika, że umowa o pracę zawarta przez ubezpieczonego i zainteresowanego faktycznie była realizowana w warunkach stosunku pracy, to tym samym brak podstaw do jej kwestionowania, niezależnie od krótkiego czasu jego trwania. Podobnie należało ocenić tę część argumentacji organu rentowego, która dotyczy sytuacji finansowej T. O. i występujących po jego stronie możliwości zatrudnienia ubezpieczonego. W oparciu o złożone przez zainteresowanego zeznanie podatkowe za 2019r. i deklaracje przesłane przez Naczelnika Urzędu Skarbowego, Sąd ustalił, że zainteresowany w roku, w którym zatrudnił T. M. (1), operował w ramach prowadzonej działalności środkami finansowymi o dużej wartości. W 2019 roku jego przychód wyniósł 1.351.951,15 zł,

zaś koszty operacyjne wyniosły 1.267.524,49 zł. W tej sytuacji zainteresowany uzyskał dochód wynoszący 84.426,66 zł. To zaś oznacza, że w czasie, kiedy doszło do zatrudnienia ubezpieczonego, środki finansowe płatnika składek i szeroko zakrojony zakres działalności, na co wskazuje wysokość przychodów i ponoszonych kosztów, pozwalały na zatrudnienie ubezpieczonego. Taki wniosek jest uzasadniony również i z tego względu, że T. O. wówczas, gdy zawarł umowę o pracę z T. M. (1), podjął działania zmierzające do utworzenia betoniarni, która zresztą w przyszłości powstała. Wprawdzie organ rentowy wskazywał, że dalsze wypłacanie ubezpieczonemu wynagrodzenia (przyjmując, że nie stałby się niezdolny do pracy), prowadziłaby do straty finansowej po stronie zainteresowanego, jednakże nie sposób automatycznie wykluczyć, że kontynuowanie pracy przez T. M. (1) przełożyłoby się na wyższy przychód zainteresowanego. Zaznaczenia wymaga również, że okresy niskiego dochodu czy nawet straty nie są niczym szczególnym w przypadku prowadzenia działalności gospodarczej, a tym samym nie jest to zjawisko, które niejako automatycznie miałyby przemawiać za pozornością stosunku pracy. To pracodawca ponosi ryzyko prowadzonej działalności i podejmowanych w związku z tym decyzji. Nie każda decyzja musi się przekładać i nie przekłada się na automatyczny wzrost przychodów. Bywa, że z biznesowego punktu widzenia, przedsiębiorca musi najpierw zainwestować i ponieść nawet pewną stratę, by potem uzyskiwać dochody. Niewykluczone, że i w przypadku zainteresowanego taka sytuacja miała miejsce, Sąd jednak – z powodów, o których była mowa – kwestii tej nie badał szczegółowo. Sam fakt, że ubezpieczony świadczył pracę i że było na nią zapotrzebowanie, co potwierdzili świadkowie, wskazuje że umowa o pracę nie była czynnością pozorną, bądź nieważną z innych przyczyn. Nie świadczy o tym powoływana przez organ rentowy kwestia zadłużenia zainteresowanego z tytułu składek na ubezpieczenia. Wedle oceny Sądu, obowiązek prawidłowego obliczenia i uiszczania składek na ubezpieczenia społeczne, w tym za zatrudnianych pracowników, spoczywa na płatniku składek. W razie zaniedbań w tym zakresie nie ma podstaw, by wyciągać konsekwencje wobec pracownika, w szczególności jeśli świadczenie pracy faktycznie miało miejsce, jak w rozpatrywanym przypadku. Podobnie należy ocenić kwestię braku wpłat przez zainteresowanego zaliczek na podatek za pracowników, gdyż również i to stanowi obowiązek pracodawcy i może negatywnie obciążać właśnie jego, a nie pracownika, który świadczył pracę i nie miał realnego wpływu, a często i wiedzy o wywiązywaniu się przez pracodawcę z jego obowiązków względem ZUS i Urzędu Skarbowego.

W opisanych okolicznościach Sąd Okręgowy ocenił, że spornej umowie o pracę z 24 kwietnia 2019r. nie sposób przypisać cech pozorności. Materiał dowodowy potwierdza faktyczne, odpłatne wykonywanie pracy przez ubezpieczonego w sposób zorganizowany przez pracodawcę, a więc w warunkach, jakie wskazuje art. 22 § 1 k.p. Przy tym nie było podstaw, aby ocenić, że działania stron stosunku pracy były sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, czy też zmierzały do obejścia prawa. Wprawdzie organ rentowy akcentował, że ubezpieczony pracował krótko, gdyż miał zaplanowany zabieg, o którym wcześniej wiedział, ta okoliczność nie wpływa jednak na ocenę Sądu. Jak wynika z orzecznictwa, w sytuacji, gdy wolą stron zawierających umowę o pracę było faktyczne nawiązanie stosunku pracy i doszło do świadczenia pracy za wynagrodzeniem, sama świadomość jednej ze stron umowy, a nawet obu stron, co do wystąpienia w przyszłości zdarzenia uprawniającego do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, nie daje podstawy do uznania, że umowa miała na celu obejście prawa (m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 23 stycznia 2015r., III AUa 488/14).

Podsumowując, Sąd Okręgowy ocenił odwołanie T. M. (1)

jako zasadne i na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdził, że T. M. (1) jako pracownik T. O. podlega ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i chorobowemu od 1 maja 2019r.